



# АДЫГЪЭ



КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ  
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ  
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА  
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ



АДЫГСКОЕ СЛОВО

# ПСАМЪЭ

№42 (24.324) • 2022 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 16, щэбэт • Тхьэмахуэм щэ къыдоки • И уасэр зы тумэнщ • adyghe@mail.ru adyghepsale.ru



## «Лэгъупыкъум» - лъагъунлъагъу



Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжыгъэ ІуэхукІэ иджьылагъэ къэкІуащ УФ-м и Президентым и полномочнэ лыкІуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щыналъэм щыІэ Чайкэ Юрий. Ар яхуэзащ Донецк Цыхубэ Республикэм кърашауэ узыншагъэр щызэтрагъэувэж «Лэгъупыкъу» («Радуга») республикэ сабий центрым зыщызыгъэпсэху ныбжьыщІэхэм. КъБР-м и Іэтащхъэ КІуэкІуэ Казбек и гъусэу, къэрал къулыкъущІэм ныбжьыщІэхэм я щыІэкІэ-псэукІэм щыгъуазэ зыхуищІащ, сабийхэм я гъусэ гъэсакуээхэм, центрым и ІэщІагъэлІэхэм епсэлылІащ.

ДОНЕЦК республикэм хыхъэ Макеевкэ къалэм щыщ сабий 35-рэ щыІэщ иджьыпсту «Лэгъупыкъум». Абыхэм зыхуей-зыхуэныкъуэ псори ирагъэгъуэтынм хуцІокъу ІуэхуцІапІэм и ІэщІагъэлІэхэр. Къапщтэмэ, тэмэму зрагъашхэм къыдэкІуэу, а ныбжьыщІэхэм медицинэ клэлыплъыныгъэ ягъуэт, я нэгу зрагъэужь, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щыІпІэ дахэхэм зыщрагъэплъыхь.

КъинэмыщІауэ, сабийхэм папщІэ центрым къыщызэрагъэпэщаш егъэджэныгъэри: щхъэж зыхэса классым елътатуэ, дерсхэри классщыІыб лэжыгъэхэри зэпэщу цокІуэкІ «Лэгъупыкъум».

Центрым и ІэщІагъэлІэхэм щепсалъэм, хъэщІэ лъапІэр къытеувыІащ узыншагъэр щызэтрагъэувэж а ІуэхуцІапІэр зыхуэныкъуэхэм, абы и мылкъу-техникэ лъабжьэр нэхъри

гъэбыдэным. Чайкэ Юрий зэрыжиамкІэ, ар хъэзырщ а ІуэхуэхэмкІэ центрым дэлэпыкъуну. Зрагъэпэщыжыну, зыхуей хуагъэзэну мурад ящІащ ныбжьыщІэхэм я джэгупІэу бгъу, компьютер пэщри щыІыгъуу.

Гъунэгъу щыналъэм къикІа сабийхэмрэ абыхэм ящІыгъу балигъэхэмрэ захуигъазэри, къэралым и унафэщыІым и ІыкІуэр щІэупщІащ абыхэм къыхуащІа гулътэм, яІэ Іэмалхэм, я щыІэкІэ-псэукІэм. Макеевкэдэхэм жалаш, кавказ щыналъэм щыпсэхуэм зрахабзэу, абыхэм нэмсы дахэ къызэрыкІэлъызырагъэр, гуапэу, зэхэщІыкІ яІэу къазэрыхушытыр. Апхуэдэу абыхэм фыщІэ ин хуащІащ «Лэгъупыкъум» и унафэщІэхэмрэ и лэжыкІуэхэмрэ, къыхуащІа гулътэмрэ къазэрыдэлэпыкъумрэ папщІэ.

Центрым щыхъэщІэ сабийхэм Чайкэ щагъэгъуэзащ я махуэр купщІафІэу, Іуэхугъуэ хъэлэмэт куэдкІэ гъэнцІауэ зэрырахъэкІым. Къапщтэмэ, ахэр гукъыдэж яІэу хэтщ къыхуэзэрагъэпэщ спорт зэхъэзэхуэхэм. Апхуэдэщ художественнэ гимнастикэмкІэ, акробатикэмкІэ, картингымкІэ ныбжьыщІэхэр зыхэта зэпеуэхэр. Балигъэхэм сабийхэм кыыхагъэщаш школ программэм къыкІэрымыхуу, я дерсхэри зэрэкуэкІым зэрыщыгуфІыкІыр.

«Лэгъупыкъум» щыхъэщІэ сабийхэр хуабжьу цыгуфІыкІащ лъагъунлъагъу къахуэкІуа хъэщІэ лъапІэхэр къазэрыхуэупса фэеплэ тыгъэ цыкІуэхэм, ерыскы щІэщыгъуэхэм, ІэфІыкІэ зэмылІэужыгъуэхэм.

КЪАРДЭН Маритэ.

## Ухуэныгъэм зыщІагъакъуэ

КъБР-м и Іэтащхъэ КІуэкІуэ Казбек хэтащ Щыналъэ зыужыныгъэмкІэ правительствэ комиссэм и штабым и зэІущІэм. Ар иригъэкІуэкІащ УФ-м и Правительствэм и УнафэщыІым и къуэдзэ Хуснуллин Марат. ЗэІущІэм хэтащ Урысей Федерациэм ухуэныгъэмкІэ, псэупІэ-коммунальнэ ІэнагІэхэмкІэ и министр Файзуллин Ирек, хэгъэгухэм я Іэтащхъэхэр.

ЗЭХУЭСАХЭР тепсэлъыхьащ лъэпкъ, федеральнэ проектхэмкІэ ирагъэкІуэкІ лэжыгъэхэр здынэсам. Хуснуллин Марат жиІащ ухуэныгъэ ІэнагІэм зыщІыгъэкъуэн папщІэ, Правительствэм махуэ къэс жыхуаІэм хуэдэу кризисым зэрыпэщІэтын Іэмалхэр зэриубзыхур. БлэкІа тхьэмахуитым зэлэжыхэм ящыщІащ ухуэныгъэм ехъэлІа хабзэхэр нэхъ тынщІауэ щІэгъэхуэбжьэныр. Апхуэдэу ухуэныгъэм папщІэ кърата хуитыныгъэм и палъэр 2022 гъэм шыщхъэуІум и 1-м иуххэм, ар зы илъэскІэ хуащэ, дэфтэр ягъэхъзырын хуэмейуэ. Абы хохъэ къалэм щекІуэкІ ухуэныгъэхэри, щыІыхъэхэм хуаубзыхуа планхэри. Іуэхур щекІуэкІыну щыІпІэм и планировкэм хэлъэныр махуипщыІым къриубыдэу зэфІагъэкІуа ящІащ.

«Къэбэрдей-Балъкъэрым иригъэфІакуэ зэпытщ псэупІэхэр, гъуэгухэр, ІуэхуцІапІэхэр ухуэныр, къалэхэр зыхуей хуэгъэзэныр, - щитхаш КІуэкІуэм и телеграм-каналым. Налшык къалэ - цыху 1500-рэ щІэхуэу, Бахъсэн 1224-рэ щеджэну щыдухуэну школхэм теухуа зэгурыІуэныгъэхэр зэтщІылІащ. А проектхэм дэтхэнэми сом мелардым щІыгъу ехъ, 2023 гъэм и дыгъэгъазэм ттыну ди гугъуэщ. Фигу къэзгъэкІыжыныщи, «Иджырей школ» федеральнэ проектмрэ «Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектмрэ япкъ иткІэ, мы гъэм школипщІэ зэуэ доухуэ. Налшык къалэм дышолэжъ мылым утету къыщыбжыхь хъуну щыІпІэм, Новая Балкарие шаухуа сабий гъэсапІэр, Бахъсэн курыт еджапІэ №6-м хэт, Ташлы-Тала зи школ кІуэгъуэ мыхъуахэр щалыгъ ІуэхуцІапІэр яхудогъэхъзыр. Къыдэдгъэхуа ахъшэр къэдгъэсэбэпу, Тырныауэ и Молодежнэ узарамым тет скверыр зыхуей хуэдгъэзэжыну тедухуащ».

Апхуэдэу школипщІэ шаухуэнуц Налшык, Бахъсэн, Нарткъалэ, Прохладнэ (2), Май къалэхэм, Псынабэ, Красносельскэ, Сэрмакъ, Куба къуажэхэм. КъыщынэмыщІауэ, дызыхуэкІуэ иІъэситхум къриубыдэу школ 63-рэ къызыхуэтыншэу зрагъэпэщыжынуц.

«Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ проектмрэ хиубыдэу, Лышх узыфэм щелзээ диспансерыр и кІэм нагъэсынуц. 2023 гъэм и кІэ хъуху яхуынуц зы жэщ-махуэм цыху 500-м медицинэ Іуэхутхъэбзэ щыхуащІэфыну Налшык къалэм шаухуэ поликлиникэ №1-ри.

Гъэмахуэм къриубыдэу Шэрэдж Ищхъэрэ щашІынуц футбол щыджэгу гугъуэу, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр къызырэзэрагъэпэщрэ иІъэси 100 щрикъум ирихъэлІэу жылагъуэм я зыгъэпсэхупІэ щыІпІэу 12 дахэу зыхуей хуагъэзэнуц, абыхэм ящыщІащ Налшык къалэ щІэуэ дащІыхьыну сквери 7-ри.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

## Фыдогъэблагъэ!



Урысей Федерациэм футболымкІэ и етуанэ дивизион  
ТІощІрэ еханэ джэгугъуэ  
«Спартак-Налшык» - «Анжи» (Мэхъэчкъалэ)  
Налшык. «Спартак» стадион.  
Мэлыжьыхьым и 17. Сыхъэт 15-м



## Къыхэтхыктым кърыктуахэр

КъБР-м и Ізтащхэ Клуэлуэ Казбек лэжыгъэ луэхуэлуэ хуэзаш Къэрал статистикэмкІэ федеральнэ къулыкъу-щІапІэм Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щІІэ управленэм и унафэщІым и къуэдзэ Гъаштэ Аурикэ. Ахэр тепсэлъхъаш статистикэмкІэ республикэ ІзнатІэм нэгъабэ иригъэкІуэклі лэжыгъэм кърыктуам.

ІУЭХУЩІАПІЭР нэхъыщхъуэ зиужь итахэм ящыщІ 2021 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м щегъэжъауэ щекІуэгъуэм и 14 пщІондэ ирагъэкІуэклі Урысейпсо къыхэтхыкІыныгъэр. Иджы япэу луэхум къыщагъэсэбпаш бжыгъэхэр зи лъабжэ технологиер. КъыхэтхыкІыныгъэм къыхаша волонтерхэр сэбеп хъуаш планшетхэм унагъуэхэм ятеухуахэр иратхэнымкІэ. Апхуэдэу луэхур нэхъ тынш ищІырт «Къэрал луэхутхэбзэхэр» сайтмкІэ зегъэтх зырыхуэм.

КъыхэтхыкІыныгъэм щызэхуахъэхэр къэрал гъээщІакІуэ властым сэбеп хуохуэ унафэ пухыкІахэр къаштэным-

кІэ. Псалъэм къыдэкІуэу жыпІэмэ, псэу-кІэм, экономикэм зегъэужыным ятеухуа проектхэм, ухуэныгъэхэм, гъуэгу тельхъэным, псэупІэ ухуэным, еджапІэ, сабий ІыгыпІэ къызэлхуныным, газ, псы, ток зэрыкІуэ бжамийхэмрэ кІапсэхэмрэ дэлъхъэным, жылагуэ транспортым и зекІуэкліэр убзыхуным, нэгъуэщІ луэху-гъуэхэм ялэбжэ яхуэхур къыхэтхыкІыныгъэм къыгъаналуэ бжыгъэхэрщ.

2022 гъэм и япэ мазищым къулыкъу-щІапІэм луэху зыбжанэ щызэфІахаш зэхуахъэсахэр зыхуэй хуэгъэзэнымкІэ. Урысейм и хэгъэгухэм щрагъэкІуэклі къыхэтхыкІыныгъэм кърыктуахэр мэлыжыкІым къытрідзэну и мурадщ Рос-статым. ИужькІэ зэхуахъэсахэр луэху-гъуэ пухыкІахэм ятеухуауэ гуэшауэ утыку къызэрырахъэнур жилаш Гъаштэ Аурикэ.

Лэжыгъэр щекІуэкліым къагъэсэбеп планшет 2000-р дохутырхэмрэ егъэджа-кІуэхэмрэ иратыжыну я мурадщ, псори зэфІакліэр итхэр ирагъэкІыжмэ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

## Зыхуагъэхъэзыр къэрал къэпщытэныгъэхэм

Ди республикэм и Ізтащхэ Клуэ-кІуэ Казбек Правительствэм и Унэм щыхуэзаш КъБР-м егъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я луэхуэмкІэ и министр Езауэ Анзор. Псалъемакыыр теухуауэ щыташ ди щІыналъэм и курыт еджапІэхэр къэрал къэпщытэныгъэхэм зэрыхуэ-хъэзырым.

ГЪЭ еджэгъуэм и кІэхуым, хабзэ хуауэ, ирагъэкІуэклі къэрал экзамен-хэр къызыхуэтыншэу къызэгъэпэщы-ным икІи егъэкІуэкліным республикэ бюджетым къыхэкІуэ мы илъэсым хухахуэ щыташ сом мелуан 58-м щІигъу. Абыхэм ящыщІ сом мелуан 31-р хэхауэ щІагуащ къэпщытэныгъэ лэжыгъэхэр пылудзауэ егъэкІуэ-кІыным пыщІа луэху-гъуэхэр къызэ-рагъэпэщыну. Апхуэдэу а мылкъум щыщ хуаутыпщаш мы гъэм 9-нэ классыр къэзыух ныбжыщІэхэр зыхэ-тыну къэпщытэныгъэхэри тэмэу егъэкІуэкліным, химиемкІэ ятыну эк-заменым папщІэ зыхуэныкыуэ лабо-раторэ Іэмэпсымэхэр къырашэху-ным.

- Мыгъэррей къэрал къызэрыщІа-гъэкІ къэпщытэныгъэхэм хэтынущ цІыху мин 13-м щІигъу. Къэрал эк-замен нэхъыщхъэр ятынущ 9-нэ классыр къызыух ныбжыщІэ 8554-м. Ахэр щекІуэкліныуц щІыпІэ (ППЭ) 46-м. Зыуэ щыт къэрал экзаменым мы гъэм хэты-нуц курыт школыр къэзыух ныб-жыщІауэ 4582-рэ. ЕГЭ-р къыщызэд-гъэпэщынуц къэпщытэныгъэхэр щекІуэкліныу щІыпІэ 23-м. Мы зэманым а псоми яужь щитщ къытпэщылъ къэрал къэпщытэныгъэхэм къызыхуэтын-шэу зыхуэгъэхъэзырыным епха лэжыкІ-гъэхэм, - къыхигъэщаш Езауэ Анзор.

Министрым зэрыжиламкІэ, мы-гъэррей къэпщытэныгъэхэм апхуэдэу

хэтынуц ІэщІагъэлІ мини 4,5-рэ. Абы-хэм иджыпсту зыхуагъэсэ экзамен зэ-регъэкІуэкліпхъэ мардэхэм ехъэлІа щхъэхуэныгъэхэм. КъыщынэмыщІауэ, КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэны-гъэмрэ щІалэгъуалэм я луэхуэмкІэ и министерствэр абы теухуауэ ядола-жъэ УФ-м и МВД-м КъБР-м щІІэ ІзнатІэм, КъБР-м Узыншагъэр хъумэным-кІэ и министерствэм, «Ростелеком»-м я ІэщІагъэлІхэм.

Езауэ Анзор зи пашэ ІзнатІэр къэрал къэпщытэныгъэхэм зэрыхуэхъэ-зырым щыгуауэ хуэхъа нэужь, КъБР-м и Ізтащхэ Клуэлуэ Казбек арзы теухуащ луэхур зылуытым. Абы къыхигъэщаш республикэм и курыт школхэр къапэщылъ къэрал къэпщы-тэныгъэхэм зэрыхуэхъэзырыр зэри-гуапэр. Клуэлуэм министрым иджыри зэ гу лъригъэташ экзаменхэр къызы-хуэтыншэу, тэмэу, пэжыр я лъаб-жъэу, яубзыхуа техникэ мардэхэм иза-гъэу егъэкІуэкліны зэрыхуейм. Апхуэ-дэуи жилаш федеральнэ жылагуэу кІэлъыпІакуээхэм экзаменхэм пы-щІа я къалэнхэр тэрэу зэфІахын пап-щІэ, зыхуэныкыуэ Іэмал псори къа-хуэзэгъэпэщын зэрыхуейр.

- Къэрал къэпщытэныгъэр шына-гъуэншэу, къызыхуэтыншэу екІуэкліны папщІэ, абы хэтыпхъэ ведомствэхэр, министерствэхэр зэпыу ямылэу зэдэ-лэжъэн хуейщ, - къыхигъэщаш Клуэ-кІуэм. - Зи гугъу сщІыр УФ-м и МВД-м КъБР-м щІІэ ІзнатІэм, КъБР-м Узын-шагъэр хъумэнымкІэ и министрст-вэм, «Ростелеком»-м я лэжыкІуэхэм-рэ КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэ-ныгъэмрэ щІалэгъуалэм я луэхуэмкІэ министерствэм я ІэщІагъэлІхэмрэ мыхъэншхуэ зилэ а къэрал луэхур зэ-гъусэу, зэдэлэпыкыуэ зэфІагъэкІын зэрыхуейраш.

ТАМБИЙ Линэ.

КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ иджыблагъэ ири-гъэкІуэклі зэлушІэм, «правительст-вэм хухах сыхъэтым» хыхъэу, щытеп-сэлъыхъаш цІыхухэр хушхъуэхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщым зэрыкІэ-лпыплъ щІыкІэм.

Абы теухуауэ къэпсэлъа, КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр Къалэбатэ Рустам жилаш мы зэма-ным ди къэралым санкцэ зэмылэу-жыгъуэхэр къызэрыхуагъэувар къа-лпытэу гулгытэ хэха зэрыхуащІыр цІыхухэр хушхъуэклі къызэгъэпэщІа зэрыхуэным. Министрым зэрыжилам-кІэ, 2014 гъэм щегъэжъауэ Урысейм хушхъуэу къыдзэыгъэкІ луэхушІапІэхэр хэпщІыкІыу нэхъыбэ щыхъуащ. Апхуэ-дэуи абы къыхигъэщаш цІыхур нэ-хъыбэрэ зыхуэныкыуэ хъу хушхъуэу лІэ-жыгъуэхэр гъуэтыгъуей зэрымыху-нур.

Урысейм ещанэ увыпІэр дуней псом щІыгыщ хушхъуэхэм я аналогхэр щІынымкІэ. Іэмал имылэу цІыхур зыхуэй хъу хушхъуэхэм хуэдэу ди деж къыщыщІагъэкІым процент 77-рэ еу-быд, хамэ къэралхэм кърашыр процент 50 мэхуэ.

Мы зэманым зэпымыуауэ хамэ къэрал луэхушІапІэхэм хушхъуэхэр ди къэралым кърагъашэ икІи абы и лъэ-ныкыуэклі лъэпощхъэпо щІылану къа-лпытэркыым.

- Худэчык зилэ цІыхухэр хушхъуэклі къызэрызэрагъэпэщ къэрал програм-мэм ипкъ иткІэ, КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм 2022 гъэм и япэ мазищым зыхуейну псори къыщэхуащ, адэки а лэжыгъэм пы-доцэ, - жилаш Къалэбатэм. - А луэхум ехъэллауэ федеральнэ бюджетым къыхигъэкІаш сом мелуани 168-м нэб-лагъэ. Мы зэманым къэрал зэгу-рылуэныгъэхэр зэтщІылаш сом мелуан

## Хушхъуэхэм гулгытэ хэха хуащІ



96,5-рэ и уасэ хушхъуэу къызэрашэным ехъэллауэ. Дуней псом къыщашыу фІэщыгъэхэр ялэу къэтщэхуа хуш-хъуэхэм я процент 54-р Урысейм къы-щыщІагъэкІэхэр, процент 46-м нэблагъэр хамэ къэралхэм ейщ. Хушхъуэхэм я бжыгъэмкІэ процент 71-р ди къэрал-лым щашІ, процент 29-р - хамэ къэрал-хэм.

Узыншагъэр хъумэным ехъэлІа луэ-хуэм кІэлъыпІынымкІэ федеральнэ ІзнатІэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІы-налъэ луэхушІапІэм и унафэщІ Ахматов Алим жилаш цІыху куэдэм зыкы-зэрыхуагъазэр, уней аптекэхэм мыхъэ-нэ нэхъ зилэ хушхъуэхэр зэрыщамы-гъуэтыр къыхагъэшу.

- Соми 100-м нэс зи уасэ хушхъуэу лІэу-

жыгъуэ 43-м иужьрей тхэмахуэм хагъэхуауэ гу лыттеркъым. Соми 100 - 500 зытхэхэм (хушхъуэу 31-м ехъэ-ллауэ) я уасэм процент 1,4-кІэ хэщІаш, сом 500 нэхъыбэ зыхуагъэу хушхъуэу 10-ми я уасэр процент 0,6-кІэ ехуэ-хыжаш. Сом миным къыщыщІэдзауэ нэхъыбэж зыщІат хушхъуэу 28-м я уасэм процент 1,4-кІэ хэхъуащ. Мы зэманым аптекэм щІэмыл хушхъуэхэр 27-рэ мэхуэ, - къыхигъэщаш къэпсэлъам.

Егоровэ Татьянэ жилаш республикэ бюджетым сом мелуан 472-рэ зэрыху-хихар хушхъуэу цІыхухэр къызэгъэ-пэщыным, ауэ уасэхэм зэрыхъуэр къэпщытэмэ, ар ирикун-иримы-кыным теухуауэ министрым и луэху еп-лыкІэм щІэупщІаш.

Къалэбатэ Рустам жилаш а луэхум республикэ унафэщІхэм я нэлэ зэры-тетыр.

- Илгъэс ныкыуэм и кІэм гурылуэгъуэ хъуну араш мы луэхум кърыкІуэнур, - къыхигъэщаш министрым.

КъБР-м и Парламентым Бюджетым-кІэ, налогхэмрэ финанс луэхуэмкІэ и комитетым и унафэщІ АфэщІагуэ Михаил жилаш хушхъуэхэм а флагым-рэ аптекэхэм къэпщытэныгъэхэр зэ-рыщрагъэкІуэклімыр зэрыкІэлпып-лпыпхъэр.

«Захуагъэ здэщІэ Урысей - Пэжым и тельхъэ» партым и фракцэм и унафэщІ Кебеков Владимир къыхигъэщаш рецепт ямылэу ят хушхъуэхэм зэры-тегузэвыхыр, зэрыхабзэу, апхуэдэхэр цІыхухэм я узыншагъэмкІэ зэрызэра-ныр.

КъБР-м и Парламентым Лэжыгъэм-кІэ, социальнэ политикэмрэ узынша-гъэр хъумэнымкІэ и комитетым и уна-фэщІ Къэжым Хъусен жилаш къэрал, уней аптекэхэри медицинэ луэхушІа-пІэхэри къэпщытэны хуейуэ къызэри-лпытэр, хабзэр къызэпызыуэ луэхуэр е хушхъуэхэр ирикыуу зэрамылэр къыщІа-гъэщын папщІэ.

Депутатхэм ягъэбелджылаш зытеп-сэлъыхъа луэхуэм ятеухуауэ КъБР-м и Правительствэм, республикэм Узынша-гъэр хъумэнымкІэ и министерствэм, Узыншагъэр хъумэным ехъэлІа луэхуэм кІэлъыпІынымкІэ федеральнэ ІзнатІэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ луэхушІапІэм гулгытэ зыхуащІпхъэ лэжыгъэхэр.

КЪБР-м и Парламентым и пресс-луэхушІапІэ.

Щэнхабзэм и дунейпсо махуэ

Тхылгыщцэ

МахуэгъэпсымкIэ гъатхэм ику дьдэм - мэлыжыыхым и 15-м - хуозэ Щэнхабзэм и дунейпсо махуэр. Ар гъэувыныр кыыхилъхъауэ шытащ урысей сурэтыщцI, философ, тхакIуэ, зыплыхъакIуэ, жылагъуэ лэжыакIуэ, цыху гущIэгъулы Рерих Николай.

АБЫ КЪЫЗЭРИЛЪЫТЭМКIЭ, щэнхабзэр жылагъуэм и зыужыныгъэм кыгуэыхыпIэ имыIуэ епха луэхугъуэщ, кызыхэ-кIа лъэпкъым, и ныбжым, зэрыт диным емылъытауэ цыхухэр зэкъуигъэуэуэ. ЦIэрылуэ хъуарэ пIэщхуэ кыщцIыхуащцIын щIэныгIи зилэ Рерих Николай 1931 гъэм кыыхилъхъат Щэнхабзэм и дунейпсо махуэ гъэувын зэрыхуейр. Тхыдэ щIэинхэр хъумэным ехъэллауэ ирагъэкIуэкI зэхуэсым кышыщцIпсалъэм, абы кыыхигъэщцI махуэшхуэм и мурад нэхъыщхъуэ шытыпхъэхэр - цыхухэм я зэхэщцIыкIым зегъэужыныр, лъэпкъ щэнхабзэхэм зыщыгъэгъуэзэныр, дахагъэр хъумэныр. Къалэныр игъэнэуамаи, а махуэр кыыхигъэщцIхъуащцIын цыхуейм нэхъыщхъуэ хэлъыр аратэкъым. Бельгием и Брюгге къалэм Рерих утыку кыщцIрихъат тхыдэ фзеплъхэр, щэнхабзэ, гъуазджэ хъэпшыпхэр, зэгурэ цыхуIэм ищIауэ шыIэ лэжыгъэ телъыджэхэр хъумэным теухуа унафэм и жылагъуэ проект ин.

# Дахагъэмрэ мамырыгъэмрэ зи джэлэс

«Пакт Рериха» зи фIэщыгъэ луэхум ехъулэныгъэшхуэ иIащ, сыту жыпIэмэ, абы ипэкIэ зыми игу къэкIатэкъым кыизэщцIэпкъуэ мыхъунур кыизэщцIкIуэну - щэнхабзэм цыхухэм хуалэ лъагъуныгъэр и лъабжъуэ, ар дуней псом щегъэжъуэм хъуну. Рерих и гукъэкIыр даыгъащ а зэманым псэуа цыху цIэрылуэхуэ Эйнштейн, Манн, Уэллс, Шоу, Метерлинк, Ролан, Тагор сымэ, нэгъуэщцIхэми икIи 1935 гъэм мэлыжыыхым и 15-м дэфтэрым Iэ щIадзаш.

Рерих Николай илэгуа-къым Щэнхабзэм и махуэр ягъэувауэ, и къару мымашцIэ пактыр пхигъэкIыным тригъэкIуэдамаи. Ауэ сурэтыщцIым иригъэжъа луэхур кIуэтэну иухат - ар дунейм ехъуэ лIэщцIыгъуэ ныкIуэ дэкIыжа иужыщ абы кышыщцIрагъэзэжар.

Щэнхабзэр хъумэным теухуа дунейпсо лигэм 1998 гъэм кыыхилъхъащ Щэнхабзэм и дунейпсо махуэр гъэувыныр икIи Рерих и пактым Iэ шыщIадза

мэлыжыыхым и 15-м ар тебгъахуэ хъуну кылъытащ. Абы лъандэрэ ар къэрал пщIэ бжыгъэхэм шагъэлъапIэ, ди гуапэ зэрыхъунщи, апхуэдэхэм я бжыгъэм илэс къэс къахохъуэ. Щэнхабзэм и махуэр нэхъ пасэжу гъэлъэплэн щIадзаш - Урысейм и къалэ зыбжанэм абы ехъэлла луэхухэр шрагъэкIуэкI 1985 гъэм щегъэжъауэ.

Концертхэмрэ спектаклхэмрэ, гъэлъэгъуэныгъэхэмрэ лъэпкъхэм я щэнхабзэм я махуэхэмрэ, макъамэ, усэ пшыхъэхэмрэ дерс зэлухэхэмрэ, конференцхэмрэ лекцэхэмрэ - Урысейм адрей къэралхэмрэ а махуэм ирихъэллэу шрагъэкIуэкI луэхумэ я нэхъ машIэращ мыхэр. Къапщтэмэ, щэнхабзэм кыизэщцIеубыдэ цыхуцIэ зилэм кыгъэщцIа псори. Апхуэдэу шыхъукIэ, жыгым и шхъэкIэр зыгъашхэ лъабжъэм хуэдэщ ар. Щэнхабзэ гъащцIэр зыхуэдэм куэдкIэ елгытащ езы щIэналъэм игъуэтыну зэлуэщцIыгъэри.



Ди гуапэ зэрыхъунщи, махуэ къэс щIэращцIэ, ефIакIуэ зэпыт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щэнхабзэр нэхъыфIэхэм хэббжэ хъунуш. Мыбы зэгурелуэрэ зэдэлэуэжу щопсэу лъэпкъ куэдым къахэкIа цыхухэр, я хэбзэкIэ, щэнхабзэкIэ, я зэфIэкIкIэ зым адрейм шапхъэ трихуэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрэм и къалэхэмрэ къуажэхэмрэ шаухуэ е зыхуей шыхуагъазэ щэнхабзэмкIэ унэхэр, театрхэр, музейхэр, библиотекэхэр, гъуазджэхэмкIэ школхэр, апхуэдэу ахэр зыхуей хъэпшыпхэмкIэ кыизэрагъэпэщ. Махуэ къэс жыхуалэу ди лъэпкъ театрхэм, артист цIэрылуэхэм дагъэгуфIэ спектаклыщцIэхэмкIэ, концерт гъэщцIэгъуэнхэмкIэ. Ахэр псори зэхъэллар ди республикэм ис лъэпкъхэм я щэнхабзэ щIэинхэр хъумэнымрэ цыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэнымрэщ.

БЛИЙ Даянэ.

## Мы махуэхэм

Мэлыжыыхым и 16, щэбэт

◆ Циркым и дунейпсо махуэщ

◆ Макъым и дунейпсо махуэщ

◆ 1920 гъэм цыхубэ милицэм и Налшык управленэр кыизэрагъэпэщ.

◆ 1934 гъэм СССР-м и ГъэзэщцIакIуэ комитет нэхъыщхъэм и унафэкIэ ягъэуващ «Совет Союзым и ЛIы-хъужь» цIэ лъапIэр. Хэку зауэшхуэм кыщцагъэлъэгъуа хахуагъэ кыизэрымыкIуэхэм папщIэ ар кыыхуагъэфэщцIа ди лъэпкъэгъу куэдым - Адыгейми, Къэбэрдей-Балъкъэрми, Къэрэшей-Шэрджэсми я къуэ псэмыблэжжэм.

**Дунейм и шытыкIэнур** «pogoda.yandex.ru» сайтм зэритымкIэ, Налшык пшэр техъэ-текIуэ шыщытынуш. Хуабэр махуэм градус 15 - 17, жэщым градуси 6 - 8 шы-хъунуш.

Мэлыжыыхым и 17, тхьэмахуэ

◆ Гемофилием (лъыр пцIэ-ным пыщIа узыфэщ) и дунейпсо махуэщ

◆ УФ-м Къэрал кIуэцI луэхумкIэ и органхэмрэ къэрал кIуэцIыдзэхэмрэ я ветеранхэм я махуэщ.

◆ 1927 гъэм къалъхуащ уэрэджыIакIуэ, УФ-м щIыхъ зилэ и артисткэ КIуащ Верэ.

◆ 1912 гъэм къалъхуащ Социалист Лэжыгъэм и ЛIы-хъужь, РСФСР-м щIыхъ зилэ и машинэухуэ Ахъуэхуэ Анатола.

◆ 1955 гъэм къалъхуащ «Краснодарпроектстрой» луэхушIапIэм и унафэщцIу шыта, Краснодар крайм и Хабзэузыхуэ Зэхуэсым и депутат, УФ-м щIыхъ зилэ и ухуакIуэ Түтэрыщ Батырбий.

**Дунейм и шытыкIэнур** «pogoda.yandex.ru» сайтм зэритымкIэ, Налшык уэфIу шыщытынуш. Хуабэр махуэм градус 20 - 21-рэ, жэщым градуси 7 - 9 шыхъунуш.

Мэлыжыыхым и 18, блыщхъэ

◆ Фзеплъхэмрэ тхыдэ мыхъэнэ зилэ шыплэхэмрэ я дунейпсо махуэщ

◆ Радиор фIыуэ зылъагъуэхэм, ар зэпкърылхъэным дихъэххэм я дунейпсо махуэщ

◆ 1970 гъэм Балэ Мухъэдинрэ Къардэн Хъэсэнрэ «Мадинэ» япэ адыгэ оперэр ягъэуващ.

◆ 1953 гъэм къалъхуащ техникэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъМУ-м и профессор Балъкъэр Руслан.

**Дунейм и шытыкIэнур** «pogoda.yandex.ru» сайтм зэритымкIэ, Налшык пшэр техъэ-текIуэ шыщытынуш. Хуабэр махуэм градус 22 - 23-рэ, жэщым градуси 11 - 12 шыхъунуш.

Зыгъэхъэзырар ЖЪЭКIЗМЫХУэ Маринэщ.

Лъэпкъ Iушыгъэ:

Щыхум и цIэр езым зыфIешыж.

ИСТЭПАН Залинэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ трихаш.



Адыгэ Республикэм щIыхъ зилэ и сурэтыщцI, ХудожествэхэмкIэ Урысей академием и дипломат ГъукIэ Замудин и «Адыгэ къамыл» тхылгышхуэм лэтеуэвэ шращIэкIащ Сэралъп Мадинэ и арт-центру Налшык дэтым. Тхылгыр къалэрыхъэнэ хуейуэ дунейм кыитехъэн ипэ и уасэр хэзылхъахэм щIэныгъэлъыр шалушцIэ пшыхъ гуапэт ар. Фигу къэдгъэкIыжыныщи, мы нэхъапIуэкIэ Замудин и Iэдакъэ кыщцIэкIащ адыгэхэм я лъэпкъ гъуазджэр лъабжъэ зыхуэхъуа лэжыгъэ зыбжанэ: «Искусство адыгской диновки» (1991), «Учимся играть на шичепшине» (2014), «Атлас черкесского (адыгского) шичепшине» (2016).

КЪАМЫЛЫМ (бжъамийм) теухуа лэжыгъэрэ сурэту нэхъыбэ дьдэ кыизэщцIэзыубыдэ щIэнгъуазэ-кыдэкIыгъуэщ Замудин иджырей и IэдакъэщцIэкIыр. Абы итщ ижъ-ижыж лъандэрэ шыIэ къамылыр дунейм зэрытетам, щIэныгъэлIэхэр зэрелэжжам, къамылапщэ-джэгуакIуэхэм, къамыл епщэ-кIэм, нобэрей гъащцIэм ар кыизэрыхъуэжам, нэгъуэщцI куэдми ехъэлла тхыгъэхэмрэ ахэр налуэ пшыщцI сурэтхэмрэ. БзищцIэ (адыгэбзэкIэ, урысыбзэкIэ, инджылызыбзэкIэ) кыдэкла тхылтым кыизэщцIкIуэ ГъукIэм и гуащцIу илэс 30-м къриубыдэр. Абы

## Адыгэ къамылым и щIэнгъуазэ

редактору елэжыащ филологии щIэныгъэхэм я докторхуэ Гъут Iэдэмрэ Унэрокъуэ Раерэ, зэдэкIакIуэхуэ Теувэж Фатимэрэ Беренковэ Виалетэрэ, чэнджэщцIгъуэ Увыж Анзор, лэжыгъэм и телпъэр, макетыр зыщIар, ит сурэтхэм елэжъар Щоджэн Жаннэщ.

«Адыгэ къамыл» тхылгыр кыизэлэуэх Гъуазджэхэм я тхыдэмкIэ Урысей институтым (Санкт-Петербург) макъамэ IэмэпсымэхэмкIэ и секторым и щIэныгъэрылажъэ нэхъыж, искусствоведенэмкIэ кандидат Болэт Динарэ и пэублэ псалъэм. Зи IэщIагъэмкIэ щIэныгъэшхуэ зыбгъэдэлэ бзылху-гъэм гупсэхуу и гугъу ищIащ ди лъэпкъым кыдэгъуэгурыкIуэ къамылым, бжъамийм и зэхэлъыкIэм, зманкIэрэ абы ила мыхъэнэм, нэгъуэщцIхэми.

Тхылгым итщ сурэт 373-рэ. Абыхэм ящыцу 72-р къамыл зэмылIэужыгъуэхэм (удзым, жыгым, гъушцIым, пластикым, н. къ. кыыхэщцIыкIахэм) я телпъэщ. Къамылапщэу 101-м, ахэр зыхэтэ гупу 50-м ехъэлла тхыгъэхэри кышыщцIгъуэтынуш.

Лэжыгъэм и гуэдзэну къокIуэ XIX - XX лIэщцIыгуэхэм псэуа композиторхэмрэ макъамэрылажъэхэмрэ, этнограф-

хэмрэ зыплыхъакIуэхэмрэ къамылкIэ ягъэзэщцIэ макъамэхэм хуатха нотэу 87-рэ, ижъ-ижыж лъандэрэ къэгъуэ-гурыкIуэ Iэмэпсымэм ехъэллауэ сурэтыщцIхэм ящIахэр езы ГъукIэ Замудин 1988 гъэм щегъэжъауэ лIыжхэм яхуэзэурэ зэхуихъэсыжахэр, итхыжахэр. Псори зэхэту тхылгыр напэ-кIуэцI 478-рэ махъу.

Апхуэдэу щIыгъуэщ «Антология черкесских (адыгских) наигрышей на камыле, 1949 - 2021» зи фIэщыгъэ CD-альбомыр. Абы тетц къамылапщэ 32-м ягъэзэщцIэ макъамэу 207-рэ.

Сэралъп Мадинэ и арт-центрым мы тхылгым етуанэу пшыхъ шращIэкI. Япэм Замудин къеблагъэри, гъуазджэмрэ щэнхабзэмрэ я лэжыакIуэхэм, республикэм и къулыкIуэщцIэхэм захуигъэзат тхылгым Iэ щIадзыну. «Ар кызыхэкIар лэжыгъэр зэрыным, уасэшхуэ зэрпыхъэм кыыхэкIуэ си закъуэу сызэрыпэмьлэщыну-рат, - желэ Замудин. - Си гуапэ зэрыхъунщи, кыкIуэщцIащ си мураддыр кыиздэзыыгъахэр, щыплэ Iэджэм шыIэ луэхушIапIэхэм, библиотекэхэм, цыху хъэхъуэхэм шIатхыкIащ. Къэбэрдей-Балъкъэрэм шыщцIу цыху 50-м Iэ щIадзат тхылгым, ахэр къалэрызгъэхъащ».

Кыыхэбгъэщцмэ, мы кыдэкIы-гъуэр нэсащ Кембридж, Берлин, Баварием, Японием, нэгъуэщцI шыплэхэми.

Тхылгхэр зейхэм шалушцIы-хъэжа зэлэушIэр я псалъэкIэ, макъамэкIэ нэгъуэжъ ящIащ щIэныгъэлIэхэм, гъуазджэм и лэжыакIуэхэм, хъэрычэтыщцIэхэм, къамылапщэхэм. ГъукIэ Замудин абы зыкIэрезыгъэхъэллэхэми и гуащцIэр къэзылэтытэхэми фIышцIэ яхуишIащ.

ГъукIэм и гуапэ хъуауэ кыыхыгъэщцIэ зыкIуэщцIэ зыкIуэщцIэ зыгъэжъахэр. Апхуэдэхэщ, псалъэм папщIэ, хэхэс адыгэхэу Бажэ Нурсрэт, Нэгъуей Яшар, Едыдж Мэмэт сымэ, Ерджэнокъуэ (ХъэхъуапщIэ) Ксеня, Адыгейм и Правительствозэр, нэгъуэщцIхэри.

Тхылгыр зыIэрыхъахэм дехъуэпсэн фIэкла кыитхуэнжIакъым. Апхуэдиз кыизэщцIэ зыкIуэ лэжыгъэ зэман благъэм дунейм кыизэрытемыхъэнур хъэкъщи, абы и уасэр хуагъэза сом мини 2,5-ракъым, атIэ уасэншэщ. Ар зи IэдакъэщцIэ ГъукIэ Замудин кызыхэкIа лъэпкъым иджыри илэс куэдкIэ хуэузыншэну, хуэлэжъэну ди гуапэщ.

# Щалэгъуэмрэ хьуапсэмрэ

Утыку зэрихьэр лъапэщи, кызыерикыжыр напэщ, желэ адыгэм. Цыхур кызыеращэр и луэхуафэрш, и цлэ зэрылури и щэнхабэрш. Зи щалэгъуэ дахэм дунейм и фыгуэу псори зыларигъэхьэну щлохуэпс, я нэхъ гугуэри кыгуэурыщлэну хуцлокуэ. Псэм кьрит лъэщагъыр кьэзыгъэщыр хьуапсэращи, абы хуэдэу кьарууфлэ щыгуэу флэщ шыгуэуи. Арыххэуи, цыхум и псэр кьабзэмэ, зы хуелэр дахагъэмэ, и хьуапсэм лъэкынур кыпхуэмьлгытэну инш: абы и лэужыр щысэтэхыплэ хьунуш, цыхуштыж лъагъуэ теувэнущ.

«СИ лэнатлэксэ сэхуэдэ цыхум сещхьэлэнш, и гум дахагъэ гуэр щызгъэушынш», - жызылэм гулгытэ хуэфашщ, гъуэгу етыпхьэщ. Апхуэдэ гурашщ дахэ зилэр щыныбжыщлэм деж ушгоуфыл, лъэпкъым и псэр адэклэ нэзыхьэсын зэрыщылэм узэщлэуэ. Апхуэдэу игури и псэри щлэблэм иритауэ и лэнатлэм пэрытщ Налшык кьалэ дэт сабий гъэсаплэ №31-м и лэжъаклуэ, и утыку ихьэклэрэ и луэхуафэрш куэдм гурыхь ящыхьуа Ехьутэныдж лэминэ.

Гъэсэнэгъэ лэжыгъэм зи флэшу зезыта лэминэ паллэ клэщым кьриуыдэу методикэ кьэхутэныгъэ зыбжанэ иригъэ-кьэуащ, языхьэмэ лэнатлэм зэрыхуэныкыуэр лупщлэ кыхьэу. Нэхъ щлэушцлэ зыгуэстахэм ящыщ «Егъэджэныгъэм и лъэпкъ-щыналгъэ лыхьэр и лъабжыуэ зэхгъэува, зи еджаплэ клэуэгуэ мыхьуа сабийхэр хэкупсэу кьэгъэтэджыным епха лэмакхэмрэ хьэпхлэхэмрэ» зи флэщыгъэ методикэ лэжыгъэ купщлафлэр. Луэху хьарзынэм щыщ лыхьэхэр лэминэ хэгъэгупсо зэхьэзэхуэм я утыку ирихьэщ икли мызэмьтлэу кыщыхьэжыныкылаш. Псалъэм кьыдэклуэу кыхьэдгъэщынщи, лэминэ и кьэхутэныгъэр КьБР-м Егъэджэныгъэмклэ, щлэныгъэмрэ щлэгуэалэм я луэхуэмклэ и министрствэм Егъэджэлуэхэм я лэцлагъэмрэ щлэныгъэмрэ щыхагъэхуэу и центрым и унафэщлэм и кьуэдэ, психологие щлэныгъэхэм я кандидат Кравцовэ Фатимэ и щлэныгъэ унафэщлэу мыгуэу дунейм кытэхьэнущ.

Зи лэцлагъэм хуэлэижь гъэсакуэр «Адыгэ псалъэ» газетым и хьэщлэщым кьедгъэблагъэмэ, игъуэу кьэтлгыташ.

**- лэминэ, фыщлэ пхудошл укызыеритхуеблэгъам папщлэ. Псом ялэу ди газетеджэхэм нэлуасэ закьыхуэщлэмэ, кыхьэпха лэцлагъэм узэрыхуэклэуа щыкылэм укытхуепсэлъыхьамэ ди гуапэт.**

«Адыгэ псалъэ» газетыр сыкыщыхьуа унагуэм зыхилъхьэ щымылэу кьыдогуэу-гурыкыуэ, си гуапэщ нобэ фи деж сыкызыерэблэгъар. Сэ сыкыщалъхуари сыщеджари Кьармэхьэблэщ, Лыхьэ срапхуэу, Ехьутэныджкхэ сахэщ, Налшык кьалэ сыщопсэу. Си адэ Мухьэмэд шофёрш, си анэ Людэ егъэджэкуэуш, Кьармэхьэблэ дэт, Кьамбий Мухьэб и цлэр зезыхьэ курыт еджаплэм илгъэс куэд щлауэ щолажэ, щлэблэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ яригъащлэу.

Ди анэр сьт шыгуэи хуейт, лэцлагъэ кыщыхьэщлэ, сабийхэм садэлэжыным нэхъ тезгъэщлэну, а лэжыгъэр кызыэхьулэну жилэрт. Курыт еджаплэр кыщызухам, сыздыщлэ-тысхьэнум тезуыдауэ щыт-

тэкьым, ауэ КьБКЪУ-м егъэ-джакуэхэр цагъэхьэзыр и колледжым Бжэ зэлуэхэм я махуэ иригъэкуэуэ си анэм щызэхихым, абы дыплэну сытригъэгушхуаш. Сыздэкуам слэгъуамрэ зэхэсхэмрэ гурыхь сщыхьэри, колледжым социальнэ лэжыгъэмклэ и кьудамэм сыщлэтысхьаш. Диплом плыжыкы ар кьэзухри, КьБКЪУ-м си щлэныгъэм щыпысаш, аспирантурэми сыкылаш, университетми сыщылэжыну кысхуиуаш.

Зи узыншагъэм сэкъат илэ сабийхэм медицине икли психологие дэлэпыкуныгъэ щрат центрым илгъэс зыбжанэклэ сыщылэш. Мис а илгъэсхэрэщ сэ кыщызугурылуэр сабийхэм гуыжэщлэныгъэ ялэр зэрым дьдэр, ар кыбгурылуэ кьудеймэ, дунейм и щэху куэдым узэрылэуэсынур. И гур егауэ си анэр зыбгъэдэт лэцлагъэм сыхишэн папщлэ кызыерэуэллэри, сызыхьэта цыкылуэхэм я жьауэ сызэрыщлэхуари зэхэплъхьэжмэ, си дуней лъагъуэуэ зыеридзэккылаш, сабийхэм садэлэжыну, абыхэм сахэтыну сыхуейуэ си гур пхьэр хьуаш. Налшык кьалэ дэт 31-нэ сабий гъэсаплэм сызэрыуэрэ илгъэситхум нэлэбгъащи, сыхуэщлэгъуэжакьым.

**- Сфлэфлэ егъэджэкуэр е гъэсакуэр а лэнатлэм зэрыхьэзгъа щыкылэр зэзгъэщлэну...**

Дэтхэнэ цыхуми кыыхиха лэцлагъэр игу дыхьэу щытын хуейуэ кьызольтытэ. Флэфу, хуэпабгъэу и лэжъаплэм луэм и насыпщ, махуэм кьрихьэллэ лэжыгъэм гупсэхуэуэ кьритмэ, абыкы арэзы хьуауэ и унэ екыуэллэжмэ, Тхьэр кьетауэ араш. Сьт хуэдэ лэжыгъэмэ ехьэллауэ жызолаш мыр. Ауэ сабийм пыщла лэнатлэр зымы хуэдэжкыым. Абы кыуитын хуей арэзыныгъэм кыщынэ-мыщлауэ, жьауплыныги хэ-лгыпхьэщ. Сабийм хуэмы-гумащлэмэ, ахэр балигъ хьуэу уи плэ кызыеруэжыну зыхуэ-мыщлэмэ, уахьыхьэмэ нэхьыфлэщ - уадэлэжыфьну-кыым. Ар кьэгъэнауэ, псори зэрыщыт дьдэм хуэдэу зы-хьэщлэ сабийхэм узыхагъэ-хьэнукуым.

Уегупсысмэ, сабийхэм уахэ-тыныр икли гугуэу, икли тыншщ. Гугуэу илгъэситлэ иримыкыуа нанум игу цыкылуэ иумыдуу, етлуанэуи-ещанэуи уи деж кьытригъэзэжыну хуейуэ зэбгъэсэнур, цыхур цыхуэ зы-щыж есэнэгъэ псори хэлплъ-хьэныр. Адэшхуэ-анэшхуэм ягъафлэу, адэ-анэм ябгъэдэсу дыгуэасэ унэм щлэса цыхуэ цыкылуэ зэи здэщымыла щы-плэм щашэккы, гузэрэдзэ ири-мыгъэщыныр гъэсакуэм и кьалэн нэхьыщхьэ дьдэщ. Зэ кьыдэпхьэхэр я гупэр кыпхуагъэзэмэ, гъэсакуэм и лэжыгъэм нэхьэр нэхъ тынш щылэкьым. Фыуэ плыагъуэ кьудеймэ, дауи, лэцлагъэр. Арыххэуи, псалъэ гуапэ, хуаба-гъэ зыфлэмыфлэ щылэкьым. Уи хуабэр зэралгъэбгъэлэс хуэ-дизклэ езыхэм яйри зыхэпщлэ-нуш.

**- Сабийр хохуэу, и зэхэщы-кылым зеужь, и щыкылэми зе-хьуэж.**

Пэж дьдэщ. Сабийр кьыдэ-кыуэтеиху, нэхьыбэ кыгурылуэ



мэхуэ. Илгъагъэр кыбжилэжы-ну, зэхихыр кыпхуиуэуэжыну иужь ихьэ цыкылым нэхьыби ибогъэщлэщ. Сабийхэм я зэхэщыкылым зегъэуэбгъун папщлэ ебгъэкуэуэ лэжыгъэр апхуэдэ щыкылэуэ лъагъуэ зэрытэхьэм, ауэрэ гъуэгушхуэм зэрыхуэкуэжым гу лыботэ. Пэжш, зэманышхуэ ехь, кьаруи токыуадэ, ауэ кыщыцохьулэм деж ушгоуфьныкыж.

**- лэминэ, гъэсэнэгъэм хыхьэ лэпкъ-щыналгъэ лыхьэр лэнатлэм кыщыгъэсэлэпын хуейш, ауэ абы ехьэллэ лэжыгъэ шэщлэ куэд лъагъуэ пхужылуэнукуым. Уэ мы луэхум хуэгъэзауэ лэжыгъэхэр уилэщ.**

Си анэм куэдрэ жилэу зэхэсхьэрт кьыдалъхуа бзэмклэ гупсысэ, щалъхуа хэкумклэ гумащлэ цыхур нэгъэсауэ хэ-купсэу кызыеруэгуэгуэ-дэжыну. Цыхур цыхуэ щыжш, жалэ. Си анэм апхуэдизу гугуэ зригъэхуэ сабийхэм ябгъэ-дильхьэ лэпкъ щлэныгъэмэ и жьауэ сэри кыстридзауэ кыщлэкынуш. Сызыхьэ цыкылуэхэм я бзэккы сащепсалгъэм деж нэхьыбэ зэрагуыргъэ-луэфым, я гур утыпщэ, нэхъ жан зэрыхьум гу лызымтэу кьэнакыым. Араш сэри «Егъэ-джэныгъэм и лэпкъ-щынал-гъэуэуа, зи еджаплэ клэуэгуэу мыхьуа сабийхэр хэкупсэу кьэгъэ-тэджыным епха лэмакхэмрэ хэклэплэхэмрэ» зыфлэсца луэхуэуэм зеспщытыныр кызы-хэклэри. Мыр методикэ лэмалу кьапщтэмэ, сабийм и зы-жыныгъэм хуэгъэзауэ пхуэ-мыщлэ зэрыщымылэр си флэщ хуаш. Япэу кыхьэслъхьа проект зытеухуари арат - цыкылуэр зыщыщ кьуажэм, Брам-тэ жылэклэ зэджем, и тхьидэм щыгъэгъуэзэнырт, и кьекылуэ-кылар абыхэм кьазэрыгу-рылуэн бзэккы ябгъэдэслъхьэ-нырт.

Иджыпсту согупсысри, си гурашэр кызыэхьуллауэ кыс-цохьу. Езгъэкуэуэ методикэ лэжыгъэм ипкъ итклэ кы-хэслъхьа лэжыгъэр лыхьытлэу зэхэт: бзэрэ тхьыдуэ. Япэ лыхьэм сабийхэм я бзэр едгъэщлэну дьзыхуей текст-хэм «хуэткуэуаш».

Хуабжы дьхуейт цыкылуэхэм усэхэр, уэрэдхэр, жылэгъуэхэр шэрыуэу, зэхэщыкылыгуэу кьапсэлъыну, абы кыщымыуылуэ, кьэ-жыдэккылым кыкылар кьагуры-луэу щытыну - абы паллэ кыхьэ-клэ дьтелэжыаш. Ди сабий гъэ-саплэм кьекылуалэхэр лэпкъ зэмьлэуэжыгъуэхэм ящыщш,

абы кыхьэкуэуэ мы луэхур адыгэбзэкли, балкьэрыбзэ-кли, урысыбзэкли зэдгъэпэщаш. Абы иужькылэ цыкылуэхэр «Воль-ный Аул» щыжажэм, абы улаплэ хуэхьуам, адыгэбзэкли абы Брамтэклэ зэреджэм теу-хуауэ тхьдэ дерс мащлэхэр кьахуэдгъэпэщаш. Ди насып кьрихьэклэри, сабийхэм кьэ-дгъэпсэлъылаш КьБР-м и Лэпкъ музейм и лэцлагъэллэ, тхьдэ щлэныгъэхэмклэ канди-дат Ехьутэныдж Хьэсэн. Абы хуэзфлэклэ псалъэм фащэ щытлэгуэу, жилэр нэрылгъагуэ тхьдэ тхьлэмыплэхэмклэ цы-кылуэхэм ябгъэдильхьэн, кьуа-жэм кьыдэклэ цыхуэ цлэрылуэ-хэм я гъащлэм узылэпишэу яху-тепсэлъыныр, цыкылуэхэр зэ-сэжажэхьэу щыплэхэм нэхъ пасэу ялэу щыта флэщыгъэхэм щыгъэгъуэзэн.

Уи лэцлагъэр гум дыхьэмэ, узылэпешэ, зэрыхьэбгъэхьэ-ным яужь уиту уролажэ. Сьт хуэдэ лэжыгъэ абыхэм ядеб-гъэкуэуэ, сабийхэм бгъэ-дыхьэклэ зэхуэмыдэхэр кьа-хуэбгъуэтын хуейш. Лэжы-гъэм лэпкъкымырэ щыналгъэм-рэ епха щлэныгъэу хэлплъхьэр зэи мащлэ хьунукуым. Бжэклэ зэгъэщлэныр, кьэзыхьэуэрихь дунейм хэгъуэзэныр, урысыб-зэм кьабзэу ирипсалъэу егъэ-сэнур кьэуэ кьалэнхэм ящыщш, ауэ хьэкуэу спхыкылаш абыхэм анэдэлъхуэбзэмрэ лэпкъ хабзэхэмклэ есэнэгъэ ялэу кьэгъэтэджын пщэры-лэуэ зымашлэкли япэбдзых зэрымыхьунур.

Мыбдеж кыщыхьэзгъэщыну сыхуейт гупыкы тшлэуэ дьзы-пэрыт луэхур ди унафэщлэхэм кызыериддалыгъыр, уеблэмэ жэрдэмыщлэхэр кьытхалъхьэу, гупсысэлэхэмклэ кьыддэ-гуашэу зэрыщытыр. Ди лэна-тлэр кьыддагъэпсынщлэу дэ кьытхьэщытщ ди унафэщлэ Пшыгуэсэ Жаннэрэ абы и кьуэдзэ Шыгуэуэ Хьэлимэтрэ.

**- Сабийм уащыхьэклэ, еб-гъэщлэну узыхуейр зы луэхуш, езыхэр зыхуейр нэгъуэщлэ. Иджырей ныхьыщлэхэр сьт хуэдэ, лэминэ?**

Иджырей сабийхэм я нэлэ зым тету, я гулгытэр зым теу-быдауэ зэи пхушыгъэтыну-кыым. Ахэр щлэщыгъуэщлэ, зы лэнатлэм еубыдылауэ куэдрэ пхуэлыгыркъым. Зы джэгу-клэм дихьэхэщ щыжыплэм, нэгъуэщлэ джэгуэуэ епхьэу-нуш, абы дихьэхэ уи гугъуэрэ, ари кьагъэнэнурэ щлэм зра-пщытынуш. Арыххэуи, щы-цыкылуэм деж сабийм шьлэны-гъэу, теубыдагъэу хэлпыр ма-щлэщ. Мы щытыкылар зэтес зыщыныр зы луэхуш - гуп лэ-жыгъэрэщ. Сабийр зэлхуэ джэгуалэр псалъэклэ кьэбгъэ-цыхуу, цыкылуэр зэхэпшэрэ зэдэджэгуу бгъасэ хьунуш.

Нэхъ пасэм сабийхэр зэры-джэгу хэлпшыпхэр гъуэты-гъуейуэ щыташ. Ахэр щызылэ-рагъэхьэкли, сабийхэр абыхэм яхуэсакырт, яхьумэрт. Иджы псори гъуэтыгуафлэщи, джэ-гуалэр кьэзыщэхуэ адэ-анэми кызыхуэуэ сабийми абы мыхьэнэ иратыркыым, зэхуап-сэу хьуар лэрохьэри, пщлэ хуи-щыркыым. Зыр кьутэмэ, нэгъуэщлэ и плэ зэриуэнур ещлэ. Ауэ, гу зылыстараци, зэры-джэгу хэлпшыпхэм езы адэ-анэр ириджэгу хуэдэурэ са-

бийр драгъэхьэмэ, ямыужэ-гъуу, фэ ираплэу мэхуэ.

Сьт хуэдэ зэмани сабийм и луэхур луэхуш. Ауэ иджырей-хэр зыгуэрым дебгъэхьэ-хыныр, кьэбгъэдэлуэныр нэхъ гугуэ мыхьуауэ плэрэ, жызола. Щлэгугъури жыслэнш. Си щхьэм изолытри, дэ адэ-анэми, адэшхуэ-анэшхуэми, хьэблэм дэс нэхьыжыхьэми нэхъ ткылуэу дагыгът, кьы-дэпсалгъэмэ, зы ущиныгъэ е гъэсэнэгъэ гуэр зыхьэл кьыджалэрт. Абы кыхьэклэ, сабийр куэдклэ нэхъ гъэсауэ, гулгытэ илэу, зэгъэзахуэ хэлъу кьэхьурт. Абы фы дьдэу ищлэрт хьунурэ мы-хьунурэ, екыларэ емыкыларэ. Ткылагуыр гъэсэнэгъэм щымылэуэ кьысцохьу. Ауэ щылэщ апхуэдэ бгъэды-хьэклэмклэ арэзы мыхьу адэ-анэхэр. Я быным «щыуагъэ пщлэщ» жралэу ядэркъым. Бетэмал, нэхьыж псалъэ-хэмрэ ущиэхэмрэ я сэлэпу сабийм кьекылар кьагурылуэу щытамэ...

**- Дунейри нэгъуэщлэ хьуаш, шэч хьымылуэ.**

Араш, иджыпсту ди гъа-щлэр кыпхуэмыщылухьыну куэдклэ зыхуэжаш. Япэ дьдэу зи гугуэ щыпхьэри цыкылуэ ини малъхьэдисым хуэдэу зы-щлэзышэ технологиерш. Зы лэныкыуэклэ щхьэпэмэ, щхьэ-рыуэтыпщ цыхьум деж, я ягъэхуэу кьокл абы. Адэ-анэ куэдым кьагурылуэркъым Ин-тернетыр сабийм зэран зэ-рыхуэхьур. Япэщыкылэ сабийр таурыхь епллэрэ кьожьэ, адэ-клэ зым адресир кьыкылэуэуэ сытми еплэу хуожьэ. Абы са-бийр итхьэкуэу нэужь, нэгъуэщлэ кьыфлэмылуэхуэж мэхуэ. Ар хуабжы гъэсэнэгъэмэ узы-шагъэмэ я зэранш.

Пэжш, телевиденэри Интер-нетри ди гъащлэм пхуэхьы-дыжыну хэуэхуэна хьуаш. Ауэ сытми я щхьэ луэхуэ щылэщ - ар гъэсэнэгъэраш. Быным и япэ лэбакыуэхэр кыщыжыэр уна-гъуэращи, сытми мардэ илэу зэрыщытым теухуа гупсысэр хэлхьэн хуейш. Абы щыщщ Интернетри.

Абы кыщынымыщлауэ, нэгъуэщлэ «интернет» лэужыгъуи щылэщ. Ар унагуэуэм исхэм я зэхушытыкыларш: зэрызэпса-лэм, зэрызэдэлэпыкыуэм, зым жилэм адресир зэрыпэджэжым мыхьэнэшхуэ ялэщ, абы хуэ-сакыны хуейш. Абдеж щы-лгъагуэ цыхуэ зэхушытыкыларш сабийм иужькылэ дунейшхуэм хихьэр.

Нэгъуэщлэ зы луэхуи кыхьэ-гъэщыну сыхуейт. Гъэсэнэгъэм щыщщ сабийр и бзэккы псалъэфу егъэсэнур. Адыгэ унагуэуэм исхэр адыгэбзэкли зэпсэлэныр я хьэкуэу. Быным адыгэбзэкли уемыпсалъэмэ, дэнэ абы и бзэр щызригъэ-щлэнуэр, сьт хуэдэ псалъэклэ абы илэнуэр? Сигу кьуэуэ и адэри, и анэри адыгэу, адыгэбзэ зы-мыщлэ сабий кыщытхуашэм деж. Аращи, дунейр нэгъуэщлэ хуаш, жытлэми, зызымы-хьуэж щылэщ: цыхуэгуэмэ и джэлэсыр а зэрыщытщ, гъэ-сэнэгъэмэ и пкъошлэсэхэри а зэрытщлэщ. Дэ кытхуэнэжыр ди лэжыгъэмэ и мардэм ды-тетынырш.

Епсалъэр  
ТАБЫЩ Муратш.







# Джэдыл гъэбэкхъа

Абы щхъэклэ нэхъ къаштэр джэдыжыщ. Джэд гъэкъэбзар ыхъэ-ыхъэурэ зэпкърах, псы щыцлэклэ ятхъэщыж. Джэдыл ыхъэхэр шынакъ мыультым иралъхъэ, шыгъу, губгъуэпхъ, мыцлыкы дыдэурэ упщлэта бжыныщхъэ, бурш мыхъэжа, лупщлэ цыкыурэ упщлэта шыбжий сыр мыхъэжа халъхъэ. Псы щыцлэ тлэклэ хаклэри, фыуэ злэщлэ, бжыныщхъэ фыуэ къыщлэхуу. Шынакъыщхъэр траплэжри, нэхъ зэхэшыпсыхын щхъэклэ щылапэм ягъэу сыхъэти 8 - 10-клэ е нэху кърагъэкл. А зэманым къриубыдэу джэдылыр зэ-тлэу злэщлэ. Щагъэжъэнум джэ джэд ыхъэхэм клэрыпщлэхэр къыкларахри, езы джэдылыр ягъэгъуш, тебэ кууклэ тху къагъэплъ, джэдыл ыхъэ гъэгъушхэр абы халъхъэ, мафлэр ину блэуэ, зэрагъэдзэкыурэ ягъажъэ тхуэплъ дахэ хъуху. Иужьклэ псывэ щлэклэ, мафлэр цыкыу ящри, тебашхъэр теллауэ ягъэбэкхъ, псыр щлэвэщлэным нэсыхуэ. Итланэ, злэщлэурэ, шатэлс щлэклэ, бжыныху уба халъхъэ, тебашхъэр траплэжри, мафлэ щабэ дыдэм тету хъэзыр хъуху ягъэбэкхъ, тебэр къытрахыж, джэдгын траудэри, и щхъэр теллауэ дакыкыи 5 - 6-клэ щагъэт. Зэрызэщлэу лэнэм пщтыру трагъэуэв. Дашх пластэ хуабэ, мырамысэ.

**Халъхъэхэр (цыхуитху ыхъэ):**  
 джэдылу - г 1000,  
 тхууэ - г 180-рэ,  
 бжыныщхъэ укъэбзауэ - г 100,  
 псывэу - г 300,  
 бжыныху укъэбзауэ - г 30,  
 шатэпсу - г 300,  
 шыгъуу, шыбжийуэ, губгъуэпхъуу, джэдгын - узыхуейм хуэдиз.  
**КЪУБАТИЙ Борис.**



Гум пэж щыпсэурт. Гу-флэу, плейтейуэ, хахуэу, щабэу е жану. Хэхъуэм-хэхъуэурэ, гум имыхуэж хъуаш. Къыщыпкырт. Хуейт зилэтыну, лъэтэну, зиплгыхыну. Ар гум идэнут?! Еупщлэакыым... Гум изгъэжыртэкыими, гъуэгъу хишыну ежъат. Жылэ трисэурэ ириклуэнут. Жылэр къыкыкы-нут, гъуэгур гъэгъэнут. Пэж за-щлэ хъунут и хъуреягъыр. Арат и гугъэр. Гум къызэрикыу, гы макъ зэхихаш. Итланэ кий макъ... дыхъэшх макъ... фий макъ. Псори зэщлэууэ. Пэжыр мэклэзы. Зызэтреубыдэри, ма-бакъуэ. Уаем, псыдзэм, ма-флэсым хобакъуэ. Къыщыу-вылэклэ кийну мурад ещл - зэх-хын хуейш... Дауэ мыхъуми, зэ-хын хуейш. Измал имылуэ! Зэ мэклийри, уафэр къыподжэж - мэхъуэпскл. Етланэу жилэнла-уэ зыщигъэхъэзырым, и макъ къыкыжыркыым.

«Гум сыщыпсэужатэмэ!» - жи пэжым. Къабзэу къэнэ-нут, щыму гугъэ иухуэнут, дза-пэ уэрэд хъунут. Зэхэзыхыула-тэкыым. Пэжым къригъэуэнут гур... Щым зищыжаш. Зыри щыдымкъым гу лъахэм. Пэжыр зэрыщымыр зы-гуэрым зэхех. Ари гуш. Абыи

## Мафлэмытэ

Мафлэр ягъэллэпэу щыщы-та зэманым и лъэужыщ. Ма-флэр унагъуэм куэдрэ ипхмэ мыфлу къалытэрт, абы ма-флэс, уз къыдэклуэнклэ шынуэ. Мафлэс къызыщыщла унагъуэм е мафлэм иса цыхум, мафлэм къыщыныщылауэ, нэгъуэщл-хэри иттэкыым. Псалъэм па-пщлэ, джэдкъаз къуртым щла-лъхъэ джэдыклар. Ар имыту мыхъумэ, мастэ хилурти итырт. Бжыхъуэхэм бжэ къэпщы-гъуэм джэ мафлэ ятыртэ-кыым, бжэр бэгъуэнукъым, жалэрти.

## Клэлыгъэхуабэ

Гъуэгъу техам, зеклуэ ежъа-хэм клэлызэрахъэу щыта ха-бзэщ. Унэм икла нэужь, шхын ягъэхуабэрт, зэхэтисхъэрти, яшхырт, ежъам и луэхур къыдэ-

## Пхъурылхурэ къанрэ зэхуэдэщ

- ◆Лы гурымыкыыр фыз гъагъщи, лым и гъыринэр гуемылуш.
- ◆Махуаем бгъуэтыжыр ныб-жъэгъушци, уи хъэмтетыгъуэм бгъуэтыр уи шхэгъуш.
- ◆Ныбжъэгъуэжырэ дыжы-ныж пщэжарэ.
- ◆Ныбжъэгъуншэр зеиншэ пэ-лытэщ.
- ◆Пхъурылхурэ къанрэ зэ-хуэдэщ.

# Пэж

пэж гуэр илэщ. Ари улаш, пцланэщ, щыцлэрысщ. Зиу-хыжыну хуеят. Ауэ нэгъуэщл зи пэжым и дуней щымыр зы-хыщлэщ. Араш къэзыгъэлэр. Гухэм я пэжхэр зэхуэзаш. Ду-

нейр умээхри, гупсысаш. Егупсысаш уафэр зэрыкыаб-зэм! Пэжхэр зэрыщлэри, къару къахыхъаш. Къару къахыхъаш щыму гухэм щыпсэуну.  
**ГУГЪУЭТ Заремэ.**



## Хъэщлэм сыщэжъэм джэ

Франджы тхаклуэ нэхъ цлэрылуэхэм ящыщ Ме-риме Проспер гуглэу е дыхъэшхыу зэи зыми илэгъуакыым. Зы хъэл мыхъумыщли зыхэмыл, теплэ дахи зилэ Мериме и луэтэжхэри дахэу, еклуэ жилэжырт. Абыхэм я нэхъ дыхъэшхэн дыдэри тхаклуэм къызэрилуэтэжыр псы стэчан къратыну щлэлэу цыхум и макъым ещхуат. Мериме, езым зэры-жилэмклэ, ищлэн щимы-гъуэтэхэм джэ тхуэу арат. - Хъэщлэ къэклуэн хуей-уэ сыщыпэллэхэм джэ сыттысырти, зы балладэ стхырт, - жилэрт абы.

## Флобер и хъэлыр

Франджы тхаклуэ Фло-бер Гюстав и хъэлыр нэгъуэщлэ. Абы и роман-хэр щитхклэ тхыгъэм хэт лыхъужыкхэм я гъусэу дыхъэшхынут, гынут, и пэшыр пщлэу къызэ-хиклухырт, иужьрейуэ итха псалъэхэр ину жилэу. Бовари Эммэ зэрызи-укыжар къыщигъэлъа-гъуэм щыгъуэ Флобер тхъэусыхэрт, дзыгуэга-лэм и мэр и лум иту жилэу.

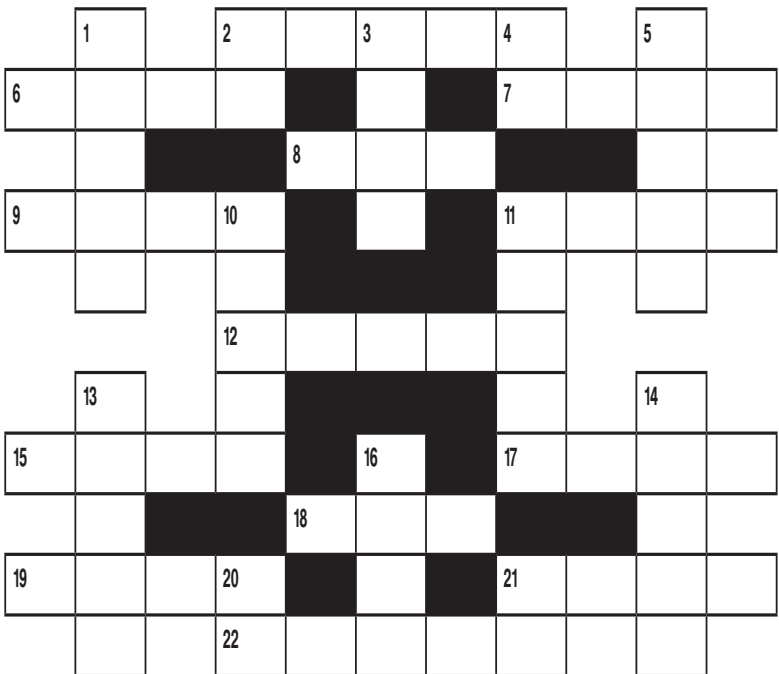
## лункыбзэклэ игъэбыдэрт

«Юмористическая эн-циклопедия всей амери-канской жизни» тхылыр зи лэдакъэщлэклэ О'Генри и хьэлт щытхэ стлолым пэрытисхъэн и пэ къыхуэу пэшыбжэр лункыбзэклэ игъэбыдэу.

Ар щлэбгъэщлэгуэн луэхум хэлътэкыым - цлэрылуэ хъа тхаклуэм япэу къалэмыр къыщыц-тар Колумбус къалэм (Огайо штат) и лъэхуэщ-раш.

**ДОХЪУШОКЪУЭ Синэ.**

# Псалъэзэблэдз



Республикэм и япэ президент. 14. Пасэрэй фоч е унэцлэ. 16. Къэрэшей-Шэрджэсым щы-псэуа усаклуэ цлэрылуэ. 20. Пклэлъейм и лэдиитыр зэзыпх, зэрагъэбыдэ. 21. Уафэм къех мыл тыкыыр жыгъей.

*Зэхэзылхъар*  
**МЫЗ Ахьмэдщ.**

**Мэлыжыыхым и 9-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:**

**Еклуэкыу:** 1. Убых. 3. Къэ-хъун. 6. Лэпланклэ. 7. Клуэ. 9. Бды. 10. Нэ. 13. Дарий. 14. Пыпхэ. 16. Акъ. 17. Умэ. 18. Лы. 19. Мухъэрэб. 21. Бзий. 22. Ныджэ.

**Къэхуу:** 2. Бел. 4. Хъушэ. 5. Вабдзэ. 8. Жырыкы. 10. Непал. 11. «Адэ». 12. Гъуэгъу. 15. Лумпэм. 19. Мэз. 20. Бэдж.

**Еклуэкыу:** 2. Щхъэхынэ, жъажъэ. 6. Зи шы гуэртэ ира-хужьам клэлыщлэпхъуа гуп. 7. Пасэрэй шыгу, щхъэ телу. 8. Адыгэ псалъэжыкыым зэры-жилэмклэ, ар лъакъуэншэщ. 9. Гагариныр здэлэщлэ щыплэ жыжы. 11. Псалъэ дахэм ... гъуэмбым къреш. 12. Ди луэрылуатэм къыхъэщыж цыхубз пелуан. 15. Гъэгъа хужь лэра-мэхэр куэдэу къызыпыклэ жыг. 17. Адыгэш. 18. Уэшхышхуэм и лъэужь псы ина. 19. Уна-фэщылым и лэнатлэр, хаб-зэм къемызэгъыу, ... хэхыплэ ищлэщ. 21. Къуажэ, псыежэх. 22. Абыклэ хъэм уеуэкли гыну-къым.

**Къэхуу:** 1. Район зыбжанэм чэзуэрэ я лэтащхъуэ щыта, Социалист Лэжыгъэм и Лы-хъужь. 2. Диным зэрыжилэм-клэ, зи щлэлэгъуэр зэи имыкыу жэнэтым ис тхъэлухуд. 3. Губ-гъуэ хъэсэхэм Исрафыпцлэ хэзылхъэ, пклауэм ещхъ хьэпщлэ къэзылхъэтыхъ. 4. Пластапхэ. 5. Къурлэн цыкыу. 10. Германием я лыщхъэ. 11. Банэ куэдэу къызытэклэ, зи гъэ-гъар гъуэжъ удз. 13. Адыгей

# Гур зыхуелэм Іэр лъолэс

Бухгалтер Афэщлагъуэ Джамилэ дэрбзэр Іэщлагъэм езыр-езыру зыхуигъэсэжаш, уеблэмэ «Sai-Jamín» зыфлища и фэйлхъэгъуэхэр цырылуэ хъуаш. Абы цыхубз бостейм хъэзырхэр тету игъэхъэзыра лэжыгъэхэр шигъэлъэгъуэну хунэсащ Mercedes-Benz Fashion Week Russia выставкэм. Абы утыку кърихъа шыгъынхэр кытградзэжаш L'Officiel (урысей), Vogue (итальян) журналхэм.

ДЭНЫМ зыки пымышла хъыджэбзым лъэпкъ хабзэмрэ иджырей модэмрэ шызэхуэуэна шыгъынхэр идыну япэу игу кышыклар Тбилиси зыгъэпсэхуаклуэ клуауэ зы шоу-рум гуэрим ирихъэла нэужыщ. ДизайнымкІэ москва академием кызырэгъэпэщ курсхэм я зым ар щеджаш, ики мазибгъум къриуыдэу эскиз ищлу зигъэсащ, дэным, маркетингым, нэгъуэщІэми шыгъуазэ захуищІаш. Нэхъ гъэщІэгъуэнрати, и сабийхэр игъэжеижа нэужыт, абы еджэным шыщІидзэр.

- Сыт шыгъуи шыгъын дахэхэр сфІэфІт, уеблэмэ сэ зесхъэхэр къэхурт дизайнерхэм я деж кышыц-щэху. Ауэ зэи сигу ириху шытакъым цлуугъэнхэр. Арати, сегупсысащ егъэля зыкІэрымыль ди лъэпкъ фащэр иджырей дизайным кышыцзгъэсэбэпыну, - желэ Афэщлагъуэм. - Куржым цыхубз бостейхэр хъэзыркІэ ягъэдэхуэ зырыщІэгуэр къэсщІэжри, абыхэм къашхъэщІыу, сэ а пкыгъуэхэр Іэщхъэми, бостейкІэхэми, уеблэмэ бэлътоми кышыцзгъэсэбэлащ. Цыхубз фащэм и Іэщхъэтелъым хуэдкІэ гъуэншэдз зыпыт кІэстумыр иризгъэдахащ. Апхуэдэу си диплом лэжыгъэр - Circasso - згъэхъэзырауэ шытащ. Абы шыгъуэм кызыжалат иджырей фэйлхъэгъуэхэм лъэпкъ дамыгъэхэр хэуэнауэ дыныр зэи модэм зэрымкынуыр.

Джамилэ лъэпкъ дамыгъэхэмрэ хэдыкІэхэмрэ я закъуэкъым тегъэщІапэ ищІыр. Ар нэхъыбэу зыхэтыр иджырей шыгъынхэм лъэпкъ гупсысэ, хабзэ, щэн кызырэгъэлъэгъуэнырщ.

- Нэгъабз жэпуэгъуэм еклуэкл Mercedes-Benz Fashion Week Russia Іуэхум и саугъэт къэсхын дэнэ къэна, си гугъаткыым си лэжыгъэхэр кІуэцІрыкІыххэну. Арщхъэклэ «Іуащхъэмахуэ» зыфІэсша фэйлхъэгъуэхэр (20 хуэн хуейт) гуп зэщІэзгъэулуам и гъусуу тхъэмахуитым и кІуэцІкІэ дгъэхъэзырри, щІэупщІэшхуэ ялэ хуэат, - желэ хъыджэбзым.

Абы кыкІэлыкІуэу Афэщлагъуэр ирагъэблэгъащ Япэ каналымкІэ еклуэкл «Модный приговор» нэтыным ики и фэйлхъэгъуэу 8 цагъэлъэгъуаш, Бэрбэч Аскэр и уэрэдыр кьеуэу. Фэйлхъэгъуэхэм ятеухуауэ Джамилэ триха видео кІэщІри абдеж утыку кышырахащ, езыр хэтыну кІуэфатэкыми.

Афэщлагъуэм и Іуэху бгъэдыхъэкІэр адреј дизайнерхэр зэрылажъэм къашхъэщІокІ - ар псом япэ щэкІым еплъмэ нэхъ къэщтэ, апхуэдэу фэйлхъэгъуэр и нэгу кышыцІуэвэ. ИтІанэщ эскизым щетІысылІэр. Бзылхугъэм и фэйлхъэгъуэхэр ягу зэрыдыхэр нэрылгъагу ещІ езым и щэхуакІуэхэр илэ зэрыхуам.

Хъэлэмэтращи, дэрбзэр цыхубзым и ІэдакъэщІэкІэхэм гу кылыгъатащ куржы, урысей уэрэджыакІуэ Топурие Кетирэ телевиденэм нэтын щезыгъэкІуэкл Лопырѳвэ Викториерэ ики зэгурылуэныгъэкІэ абыхэм фэйлхъэгъуэхэм ящыщ яхуригъэшащ. Джамилэ и хуэупсапІэр и ІэдакъэщІэкІэхэр Тбилиси щекІуэкл шоу-румхэм шигъэлъэгъуэнырщ - абдежщ и Іэщлагъэм теухуа гупсысэхэр кышыушари.

БАГЪЭТЫР Луизэ.



## Москва зыкыщцагъэлъэгъуэнуц

Налшык и Макъамэ театрым щекІуэклэщ «Хрустальные звёзочки-2022» урысейпсо фестиваль-зэпеуэм и щыналъэ Іыхъэр.

А ЗЭПЕУЭР Урысей ФССП-м 2007 гъэ лъандэрэ ирегъэкІуэкл хабзэхумэ, къэрал нэгъуэщІ органхэм я лэжыакІуэхэм я сабийхэм папщІэ. Илэс 15 хуауэ фІым я фІыххэм ират «Орлёнок» сабий центрым зэрыщцагъэпсэхуу путѳвкэхэр, зэпеуэм шытекІуэхэм Іэмал ялэщ я зэфІэкІыр артист цырылуэхэм ящІыгъуу ягъэлъэгъуэну.

Иджырей зэпеуэм хэтэщ ныбжыщІыи - Урысей ФССП-м и управлену республикэм шылэм, УФСИН-м, республикэм Лъэпкъ Іуэхухэмрэ жылгъуэ проектхэмкІэ и министерствэм, Аруан район администрацэм я лэжыакІуэхэм я сабийхэр, апхуэдэуи КъБР-м щылэ МВД-м ЩэнхабзэмкІэ и центрым и гъэсэнхэр. Концертым кьеблэгъат

Донецк Цыхубэ Республикэм шыщ, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэу и Іыхъылым я деж къэкла Украинская Софие.

Зэпеуэм шытекІуэщ бэрэбанкІэ кавказ ритмхэр зыгъэлауа Къазий Дамиррэ Моцарт и «Менуэт»-р аккордеоным кызыгъэклэ Тохъу Самиррэрэ. КъэпщытакІуэхэм ягу ирихъащ «Фантазия», «Вдохновение» хореографии гупхэм ягъэлъэгъуа теплэгъуэхэри. Уэлджыр Миланэ и уэрэд жылкІэми дэтхэнэри итхъэкуат.

Зэпеуэм хэтэ дэтхэнэми саугъэхэр иратащ, ауэ дамыгъэ нэхъ лъапІэхэр къэзылэжыахэм ахэр мыгувэу кышыцІалъхъэжынуц Суд приставахэм я федеральнэ кыулыкыущІапІэм и управлену КъБР-м щылэм. Ахэр «Хрустальные звёзочки-2022» урысейпсо фестиваль-зэпеуэм и федеральнэ Іыхъэм Мэзкуу шыхэтынуц.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

УФ-м и къалашхъэм щекІуэклэщ пауэрлифтингымкІэ Европэм и чемпионат зэлуа. Абы хэтэщ къэрал 19-м кыкІа троеборьемкІэ, двоеборьемкІэ, армлифтингымкІэ, стритлифтингымкІэ, штангэр Іэмал зэмылІэужыгъуэхэмкІэ къэлэтынымкІэ спортсменхэр.

ІЭМАЛ хэтэ кышыцамыгъэсэбэп пауэрлифтингымкІэ дунейпсо федерациэм (WRPF) и хабзэхэмкІэ зи хъэлъагъыр килограмми 125-м нэблагъэхэм я зэпеуэм хэтэщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Прохладнэ къалэм дэт мафІэсгъэункІыфІ-къегъэлакІуэ часть №23-м и мафІэсгъэункІыфІ Тхъэкъуахуэ Марат. Шылуэ абы кылітащ килограмми 175-рэ, шыту кытричащ килограмм 285-рэ, тыс-кыэтэдджыжурэ пэлъэщаш килограмм 270-м. Псори зэхэту троеборьемкІэ ди лъэпкъэгъум килограмм 730-рэ кызырэнэклэщ ики зэхъэзэхуэм и дыщэ медалыр зыІэригъэхъащ.

Тхъэкъуахуэм шыту кытрича килограмм 285-р Урысей Федерациэм спортым и мастерым и мардэщ.

Хъэщпакъ Мусэ и нэлэм щІэту зыгъэсэ Тхъэкъуахуэ Марат килограмм зырызурэ хуэкІуащ а текІуэныгъэм. Абы спорт ехуылэныгъэ зыбжанэ илэщ ики илгъэс блэклэм кыхуагъэфэщащ «Урысей Федерациэм спортым и мастер» цІэ лъапІэр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

## Тхъэкъуахуэуэм и зэфІэкІ лъагэ



Редактор  
нэхъыщхъэ  
ЖЫЛАСЭ  
Заурбэч

ДИ ХЭЩІАПІЭР  
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ,  
Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхъэ уэрэм, 5,  
ебгъуанэ - епщІанэ къатхэр.  
ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм, секретарым -  
42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33;  
жэуап зыхъ секретарым - 42-22-82; секретариатом - 42-22-66.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м  
Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ  
Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ ІуэхущІапІэм  
ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхаш  
«Издательство «Южный регион» ООО-м шы-  
традзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу  
къалэ, Никольскэ уэрэм, 5-А

Зы илгъэсым газетыр  
156-рэ кыдокл  
Номерыр «Адыгэ псалъэм»  
и компьютер  
ІэнатІэм цагъэхъэзыращ,  
Газетыр Іэ шытградзар  
сыхъэт 18.00-рщ.

Индексыр  
II 5894  
Тираж 2.027  
Заказ №756